

\ Raadsvoorstel

Zaak 592435

Onderwerp: Regionaal Gezondheidsbeleid 2025-2030 "Gezondheid nu, voor later!"
Openbaarheid: Openbaar
Portefeuillehouder: Wethouder Delsing
Datum Raad: 2 oktober 2025

\ Samenvatting

Door in te stemmen met het definitieve concept Regionaal Gezondheidsbeleid 2025-2030 'Gezondheid nu, voor later!' voldoen we aan onze wettelijke verplichting en beschikken we over een richtinggevend document voor het gemeentelijke gezondheidsbeleid vanuit een integrale visie op gezondheid.

\ Conceptbesluit

Instemmen met het regionaal Gezondheidsbeleid 2025-2030 "Gezondheid nu, voor later".

\ Grondslag

Het vaststellen van gezondheidsbeleid is een wettelijke verplichting voor gemeenten, bepaald in de Wet publieke gezondheid.

\ Aanleiding

Gemeenten hebben de wettelijke plicht om gezondheidsbeleid te ontwikkelen en te voeren. De 16 gemeenten in Zuid-Limburg doen dit al meer dan vijftien jaar gezamenlijk op regionaal niveau. Begin 2024 zijn de gemeenten, samen met de GGD, gestart met het proces om te komen tot het nu voorliggende nieuwe regionaal gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2030, getiteld 'Gezondheid nu, voor later!' In het proces zijn de vele ontwikkelingen binnen het gezondheidsbeleid meegenomen en zijn de Gemeentelijke Regiegroep Gezond Zuid-Limburg, de Stuurgroep Trendbreuk en de adviesraden sociaal domein van alle Zuid-Limburgse gemeenten betrokken geweest.

We hebben in Zuid-Limburg de ambitie om 25% van de gezondheidsachterstanden ten opzichte van Nederland in 2030 in te lopen. Dat is een enorme opgave. We zijn er nog niet. Uit recente monitorresultaten van de GGD blijkt dat de achterstanden nog niet zijn afgenomen. Dat betekent niet dat de gezamenlijke inspanningen van de gemeenten en vele organisaties geen effect hebben gehad. Er zijn genoeg voorbeelden dat we de afgelopen periode veel hebben bereikt en goede stappen hebben gezet. Het laat wel zien dat gezondheidsachterstand een hardnekkig probleem is in de regio en gezondheidsverbetering nóg meer inspanning en bewustwording en een langjarige investering vraagt.

In het nieuwe gezondheidsbeleid gaan we dan ook nadrukkelijk door op de ingeslagen weg en continueren we de Trendbreukaanpak. Gelet op de uitdagingen waar de regio voor staat, verbreden we onze focus: we willen niet alleen dat kinderen gezond opgroeien en gelijke kansen krijgen, maar ook dat inwoners gezond blijven, zowel fysiek als geestelijk. Hierin worden ze gestimuleerd door hun leefomgeving. Daarmee kent dit herijkte gezondheidsbeleid 4 pijlers:

1. Gezond Opgroeien
2. Gezond Blijven
3. Gezonde Geest
4. Gezonde Leefomgeving

\ Doel

Door in te stemmen met het definitieve concept Regionaal Gezondheidsbeleid 2025-2030 'Gezondheid nu voor later!' voldoen we aan onze wettelijke verplichting en beschikken we over een richtinggevend document voor het gemeentelijke

gezondheidsbeleid vanuit een integrale visie op gezondheid. Hiermee beogen we als Zuid-Limburgse gemeenten de gezondheidsachterstand ten opzichte van het Nederlands gemiddelde in te lopen. Voor Voerendaal maken we een lokale vertaling, die past bij onze inwoners en de Voerendaalse schaal, in een uitvoeringsagenda. We realiseren een trendbreukaanpak voor de eerste levensfasen conform het plan van aanpak trendbreuk en concrete inzet op preventie en gezondheidsbevordering rond gezond blijven. Ook stimuleren we 'health in all policies' waardoor de aandacht voor fysieke en mentale gezondheid in alle beleidsvelden een plek heeft.

\ Argumenten en kanttekeningen

Argumenten

Het eerdere regionaal gezondheidsbeleid 'Zuid Springt Eruit' had een looptijd tot en met 2023. Het Algemeen Bestuur van de GGD Zuid-Limburg heeft in september 2023 ingestemd met het voorstel om dit met één jaar te verlengen tot en met 2024. Reden hiervoor was de invoering van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dat wil zeggen dat, conform de Wet publieke gezondheid, dit jaar een nieuw regionaal gezondheidsbeleid moet worden vastgesteld.

We kiezen met nieuwe regionaal gezondheidsbeleid 'Gezondheid nu, voor later!' voor een looptijd van zes jaar (2025 tot en met 2030). Hiermee benadrukken we het duurzame en meerjarige karakter van het regionaal gezondheidsbeleid. Deze termijn sluit ook aan bij de vorige nota, waarin 2030 als streefdatum werd genoemd. Gezondheidsbeleid vraagt immers, zoals we in eerdere versies ook hebben vastgesteld, een lange adem en meerjarige betrokkenheid. Tot slot kunnen we met het kiezen voor de termijn 2025-2030 in de toekomst weer in de pas lopen met de termijn van twee jaar na openbaarmaking van het landelijke gezondheidsbeleid.

Het Regionaal Gezondheidsbeleid 2025-2030 'Gezondheid nu, voor later!' draagt bij aan onze gezondheidsambities. Met het nieuwe gezondheidsbeleid wordt namelijk ingezet op preventie, het stimuleren van gezondheidsbewustzijn van kinds af aan en het verbeteren van de mentale en de fysieke gezondheid van al onze inwoners. In het regionale gezondheidsbeleid is de positieve gezondheid van inwoners het uitgangspunt.

Er is sprake van een integrale benadering, waarbij alle dimensies van positieve gezondheid worden meegenomen. Zo richt het gezondheidsbeleid zich niet alleen op ziektepreventie door in te zetten op verhoging van de vaccinatiegraad, maar ook op het bevorderen van veerkracht, welzijn en eigen regie van inwoners. Ook benadrukken we in dit regionale gezondheidsbeleid dat de aanwezigheid van groen bijdraagt aan de gezondheid van inwoners. Verder is 'Health in all policies' toegevoegd als uitgangspunt in het gezondheidsbeleid. Tevens zetten we in op beweging en gezonde voeding, onder andere via een rookvrije start en omgeving voor kinderen, het gezonder maken van de omgeving waarin wordt gesport en waar kinderen veilig buiten kunnen spelen en via leefstijlinterventies voor jong en oud.

Kanttekeningen

Ondanks de enorme opgave op het gebied van gezondheid en het inlopen van gezondheidsachterstanden is er geen extra financiële ruimte voor investeringen in publieke gezondheid. Er zijn Rijksbezuinigingen aangekondigd op de publieke gezondheid waarbij naast de bezuinigingen op preventie met name bij Versterking van Infectieziektebestrijding en Pandemische paraatheid (VIP, hierdoor is sprake van een forse taakstelling binnen de GGD Zuid-Limburg vanaf 2026) Daarnaast zien veel Zuid-Limburgse gemeenten het ravijnjaar op zicht afkomen en hebben zij te maken met grote financiële vraagstukken.

Ook is met de val van het kabinet onduidelijk wat dit betekent voor de GALA en IZA-middelen die gemeenten ontvangen.

Om het risico zoveel mogelijk te beperken, wordt ingezet op verbinding met andere domeinen en het benutten van kansen om alternatieve middelen aan te boren. Daarnaast vindt in 2028 een tussenevaluatie plaats.

\ Relaties met programmabegroting en/of visiedocument

Het beleidsplan sluit aan bij:

- Programma Trendbreuk;
- Regioplan Zuid-Limburg: Samen voor een gezond en goed leven in Zuid-Limburg;
- Preventie- en handhavingsplan Jeugd en Midden 2025-2028;
- Lokale Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR);
- Lokale visie sociaal domein;
- Lokaal uitvoeringsprogramma sociaal domein.

\ Financiële, juridische en organisatorische consequenties

Dit voorstel heeft géén financiële consequenties. De uitvoering wordt gerealiseerd via reeds bestaande vastgestelde uitvoeringsplannen. De financiering daarvan past binnen de bestaande kaders, waarbij middelen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) uiteraard worden ingezet.

De GGD Zuid-Limburg is een belangrijke uitvoerder van het regionaal gezondheidsbeleid. Een belangrijk gedeelte van de uitvoering wordt dan ook gedekt vanuit de begroting van de gemeenschappelijke regeling GGD Zuid-Limburg. Het regionaal gezondheidsbeleid is echter ook een gezamenlijke, regionale opgave. Dankzij onder andere Trendbreuk werken we in de regio op dit punt al geruime tijd samen aan het verbeteren van de gezondheidssituatie van onze inwoners. Dit wil zeggen dat ook andere samenwerkingspartners hun financieel steentje bijdragen. Denk aan bijvoorbeeld de welzijnspartijen, zorgorganisaties en het onderwijs.

1. Gezond Opgroeien

Deze pijler wordt grotendeels ingevuld door het Werkplan Trendbreuk 2024-2026 en het programmaplan Trendbreuk. De financiering daarvan is afgedekt binnen de begroting van de GGD (programmabureau en JGZ-onderdelen), via IZA (regionale coördinatie). De interventies in dit kader worden gefinancierd binnen de begrotingen van de uitvoerende organisaties zelf. De voortzetting van Trendbreuk als genoemd in dit regionaal gezondheidsbeleid vindt plaats binnen deze kaders.

2. Gezond Blijven

Deze pijler richt zich op de versterking van preventie en gezondheidsbevordering van de volwassen en ouder wordende inwoner. Bestaande regionale ketenaanpakken en interventies als Welzijn op Recept (hetgeen we momenteel ook lokaal in Voerendaal aan het implementeren zijn), Gecombineerde Leefstijl Interventie, Ketenaanpak Valpreventie, Samen Tegen Eenzaamheid worden gefinancierd vanuit GALA en IZA en gemeentelijke middelen.

Daarnaast wordt het Gezond Blijven ook versterkt door inzet van het reguliere welzijnswerk en door samen te werken met andere netwerkpartners. Denk hierbij aan woningcorporaties, huisartsenpraktijken en andere informele organisaties, zonder dat hiervoor een extra investering nodig is.

3. Gezonde Geest

Deze pijler richt zich vooral op het in kaart brengen en analyseren wat binnen de regio gebeurt aan het versterken van mentale gezondheid. Tevens richt deze pijler zich op hoe we deze sterker kunnen verbinden met inzet van de andere pijlers. Ook hier vindt inzet regionaal en lokaal plaats vanuit GALA-middelen Mentale gezondheid en IZA-transformatiemiddelen vanuit het transformatieplan Mentale gezondheid, waarin ook een begroting sociaal domein zit.

Voor de aanpak Suïcidepreventie stelt het Rijk middelen beschikbaar voor de organisatie en uitvoering. Deze moet kostendekkend worden ingericht, waarbij in deze nota wordt uitgesproken dit zoveel mogelijk regionaal vorm te geven, eventueel in de vorm van een actienetwerk suïcidepreventie.

4. *Gezonde Leefomgeving*

Deze pijler richt zich op het versterken van de verbinding tussen beleidsvelden en een grotere, vroegtijdige betrokkenheid van gezondheid bij met name de ontwikkelingen in en van de fysieke leefomgeving. Ook hier vindt regionaal en lokaal inzet plaats vanuit onder andere GALA Gezonde Leefomgeving. Voor de versterking van infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid (VIP) zijn we afhankelijk van Rijksfinanciering.

\ Bekendmaking, uitvoering en communicatie

Participatie

Het Maatschappelijk Platform is betrokken bij de totstandkoming van deze gezondheidsnota, net als de andere adviesraden uit Zuid-Limburg. In een gezamenlijke informatiebijeenkomst hebben zij een toelichting ontvangen op de inhoud van de nota. En uiteraard is de concept nota vervolgens ook aan de adviesraden voorgelegd voor advisering.

Op 17 maart 2025 heeft het Maatschappelijk Platform een advies afgegeven.

Enkele statements als onderdeel van dit advies:

- Gemeente. "Denk na over de vraag hoe al deze ambities in de vorm van concrete programma's gefinancierd gaan worden";
- Hoe zorgt de gemeente ervoor dat "alle neuzen dezelfde richting uitstaan?". Denk hierbij aan politiek, ambtenaren, professionele, vrijwillige organisaties en inwoners;
- Bij sommige onderdelen lijkt het alsof het wiel opnieuw uitgevonden moet worden. Sluit aan bij ervaringen die er al zijn in de eigen gemeente. Kijk ook naar wat er niet meer wordt gedaan en wat in het verleden een succesvolle bijdrage bleek aan de gezondheid van de inwoners. Daarbij moet gedacht worden aan groen in de leefomgeving, sport- en ontmoetingsactiviteiten en dergelijke die door gebrek aan middelen zijn afgebouwd;
- Gezonde keuzes voor voedselgebruik is in alle groepen afhankelijk van de financiële mogelijkheden en niet alleen een kwestie van willen of niet willen. Op dit gebied dienen doeltreffende maatregelen te worden genomen bijvoorbeeld in de richting van een gezond aanbod van voedsel in kantines van organisaties die gemeentelijke subsidies ontvangen;
- De bestrijding van laaggeletterdheid. Samenwerking met het onderwijs is hier op zijn plaats;
- Langer thuis wonen van ouderen kan worden bevorderd door regels te versoepelen bijvoorbeeld voor het plaatsen van mantelzorgwoningen en het bouwen van tiny houses;
- Maak gebruik van het programma Health in all Politics om gezondheid als thema te integreren in ruimtelijke ordening en economie en leefwereld. Dit biedt een methodiek die gezondheid als integraal onderdeel van alle beleidsvelden beschouwt. Ze is ontwikkeld door de Wereldgezondheidsorganisatie en de Europese Unie en is bedoeld om de sociale determinanten van gezondheid aan te pakken;
- Ontwikkel, samen met andere gemeenten en maatschappelijke organisaties een gezondheidstoets die ingezet kan worden binnen ruimtelijke ordening en stedelijke ontwikkeling;
- De Geestelijke Gezondheidszorg vraagt om actie. Lange wachtlijsten bepalen het beeld en de gemeente moet alles in het werk stellen om die problematiek aan te pakken. Niet in de laatste plaats vanwege veiligheid en overlast en het voorkomen van negatieve beeldvorming;
- Daar waar dat nodig is inzetten op het verbeteren van de vaccinatiegraad onder de bevolking;
- Voorkom, in de vorm van preventieactiviteiten, de schade door roken en vaperen.

De regionale werkgroep gezondheidsbeleid heeft de adviezen van alle adviesraden vervolgens verwerkt en een reactie opgesteld. In deze reactie op de adviesraden Zuid-Limburg wordt via een gezamenlijke brief met bijbehorend addendum (bijgevoegd) in één keer richting alle adviesraden in Zuid-Limburg op de belangrijkste en meest impactvolle uitgebrachte adviezen gereageerd. Op deze manier krijgen alle adviesraden inzicht in wat de adviezen van anderen zijn geweest en krijgen zij een volledig beeld van de aanpassingen in het beleidsplan.

Op 2 juli 2025 heeft het Maatschappelijk Platform bijgaande terugkoppeling ontvangen.

Naast de adviesraden zijn er ook andere partners betrokken geweest. Het regionaal gezondheidsbeleid heeft namelijk betrekking op gemeentelijk beleid, maar raakt uiteraard aan diverse andere besluitvormings- en adviseringsprocessen. Zo is de GGD, als belangrijke uitvoerder van het gezondheidsbeleid, nauw betrokken geweest bij het opstellen van het regionale gezondheidsbeleid. Daarnaast is ook de Stuurgroep Trendbreuk betrokken geweest in het proces, omdat de Trendbreukaanpak de basis vormt voor dit beleid.

Ook de Gemeentelijke Regiegroep Gezond Zuid-Limburg is in het proces bevraagd, omdat deze nota ook GALA en IZA raakt.

Inwonersparticipatie is opgenomen als randvoorwaarde in het regionaal gezondheidsbeleid. Hiermee wordt ervoor gezorgd dat bij eventuele verdere uitwerking van de uitvoering van het gezondheidsbeleid in de toekomst ook inwoners worden betrokken.

Communicatie

De regionale werkgroep gezondheidsbeleid wordt geïnformeerd over het besluit van de raad. Het nieuwe regionaal gezondheidsbeleid zal onder andere via een gezamenlijk persbericht, bekend worden gemaakt. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van diverse relevante communicatiekanalen en indien gewenst ook de lokale kanalen van de verschillende gemeenten.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL

namens dezen,
de secretaris,

C.J.H.M. Janssen

Dit document is elektronisch aangemaakt en elektronisch ondertekend.